

Конституційний Суд України

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ

*щодо відповідності Конституції України (конституційності)
положення абзацу сьомого частини дев'ятої статті 11
Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»*

1. Частина перша статті 57 Конституції України кожному гарантує право знати свої права і обов'язки.

Відповідно до частини першої статті 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Ці норми мають розглядатись, зокрема, у зв'язку із принципом верховенства права (частина перша статті 8 Конституції України). Так, в умовах дії вказаного принципу норми закону мають відповідати принципу юридичної визначеності.

Цим принципом стверджується, що обмеження основних прав людини та громадянина і втілення цих обмежень на практиці допустиме лише за умови забезпечення передбачуваності застосування правових норм, встановлюваних такими обмеженнями (частина третя п. 3.1. рішення Конституційного Суду України від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу восьмого пункту 5 частини першої статті 11 Закону України «Про міліцію»).

Із конституційних принципів рівності і справедливості випливає вимога **визначеності, ясності і недвозначності правової норми**, оскільки інше не може забезпечити її однакове застосування, не виключає необмеженості трактування у правозастосовній практиці і неминуче призводить до сваволі (рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 року № 1-17/2005 у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу X "Перехідні положення" Земельного кодексу України (справа про постійне користування земельними ділянками).

2. Концепція принципу юридичної визначеності також розкрита в практиці Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд).

Так, Європейський суд вказує, що закон має бути доступний для конкретної особи і сформульований з достатньою чіткістю для того, щоб вона могла, якщо це необхідно, за допомогою належної допомоги, передбачити в розумних межах, виходячи з обставин справи, ті наслідки, які може спричинити її дія. Щоб положення національного закону відповідали цим вимогам, він має гарантувати засіб юридичного захисту від свавільного втручання органів державної влади у права, гарантовані Конвенцією. У питаннях, які стосуються основоположних прав, наділення органів виконавчої влади дискрецією у вигляді необмежених повноважень було б несумісним з принципом верховенства права, одним з основних принципів демократичного суспільства, закріплених Конвенцією. Відповідно закон має достатньо чітко визначати межі такої дискреції та порядок її реалізації (рішення у справі «*Maestri проти Італії*» (*Maestri v. Italy*) від 17 лютого 2004 року, заява № 39748/98, пункт 30, ЄСПЛ 2004-I).

3. Положення абзацу сьомого частини дев'ятої статті 11 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21 листопада 1992 року № 2811-XII (далі – Закон № 2811-XII (*Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 20, ст. 102; 2008 р., №№ 5-8, ст. 78; 2010 р., № 8, ст. 53*)) передбачає, що виплата допомоги при народженні дитини припиняється, зокрема, **«у разі виникнення інших обставин»**.

У цій частині вказане положення Закону № 2811-XII не може вважатись таким, що відповідає принципу юридичної визначеності, оскільки не надає особі можливості передбачити, які саме дії чи обставини можуть призвести до припинення виплати їй допомоги, надає державним органам необмежену дискрецію у вирішенні питання щодо припинення виплати допомоги і, відповідно, не забезпечує захисту від свавільного втручання.

4. **З огляду на невідповідність принципу юридичної визначеності положення абзацу сьомого частини дев'ятої статті 11 Закону № 2811-XII не може вважатись таким, що відповідає положенням частини першої**

статті 57 та частини першої статті 46 у системному зв'язку з частиною першою статті 8 Конституції України.

5. Керуючись статтями 101 і 147, абзацом другим п. 1 частини першої статті 150 Конституції України (*Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 30, стаття 141*), п. 1 статті 13, статтями 39 і 82 Закону України «Про Конституційний Суд України» (*Відомості Верховної Ради України, 1996, № 49, ст.272*), п. 3 частини першої статті 13 та статтею 15 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (*Відомості Верховної Ради України, 1998, N 20, ст.99*),

ПРОШУ:

Визнати положення абзацу сьомого частини дев'ятої статті 11 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21 листопада 1992 року № 2811-ХІІ таким, що не відповідає положенням частини першої статті 57 та частини першої статті 46 у системному зв'язку з частиною першою статті 8 Конституції України.

У конституційному провадженні за цим поданням братиму участь особисто, а також братиме участь Кушнір Ірина Володимирівна – представник Уповноваженого – начальник Управління з питань підготовки конституційних подань та дотримання права на доступ до публічної інформації.

Додатки:

1. Конституція України (витяг).
2. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21 листопада 1992 року № 2811-ХІІ (витяг).
3. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Маестрі проти Італії» (*Maestri v. Italy*) від 17 лютого 2004 року, заява № 39748/98, пункт 30, ЄСПЛ 2004-I; <http://hudoc.echr.coe.int> (витяг).

В.В. Лутковська